

*Quos tulerat dominos, isdem famulantibus usus,
In theatro mundi fabula quanta fuit?
Septima lux urnam fundentis in orbe fluebat,
Cum faceret rebus triste vale senior.*

18. Denique ad corpus dilecti Deo Wolbodonis quicumque petierint ex fide, diversorum remediis languorum sospitantur, meritorumque illius efficaciam, tum ex nobis ipsis, qui ejus beneficiis fruimur, tum ex aliis nonnunquam sumus experti. Ut de innumeris, duo saltem perstringam breviter: Adelardus (16) in ecclesia sancti Trudonis, hujus nominis abbas secundus, acerbissima phrenesi a se alienatus, dum ad sepulcrum nostri Wolbodonis pertractus fuisset, ibique jacuisset aliquandiu, suffragio sancti plenam recepit sobrietatem. Item alius e fratribus nostris gravissime infirmatus, atque ad sancti misericordiam deportatus est; quo sibi dignanter apparente, ac tertio super illum sanctæ crucis signaculum faciente, tanquam ab ipsis retractus mortis faucibus, sine mora convaluit.

19. Sed corporum sanitates pariunt nonnunquam animarum infirmitates, dum miracula quæ debeant

A excitare ad devotionem, sibi materiam indisciplinæ vindicent ad dissolutionem, præsertim cum monachico non expediant instituto vel quieti frequentie sæculares. Quocirca improbandum non fuerit quod, uti solebant seniores nostri, primus loci hujus piæ recordationis abbas Stephanus, hunc aliquando sanctum per divinum nomen contestatus sit, quo temperaret a miraculis (17); quibus tantæ fratribus fiebant per occasionem infirmorum noctu et interdium molestiæ. Verum quamlibet rarescere extunc miracula cœperint, tamen per præsentiam meritorum Wolbodo semper nobiscum est, dum et aliquoties a religiosis quibusdam visus fuerit ad tum altare, o sancte Laurenti, pro statu ecclesiæ istius, præsentem mirabiliter sanctissima Trinitate, arcanis divinorum fungi mysteriorum, sacerdos exaudibilis secundum ordinem Melchisedech, cujus hostias, tuarumque odorifera precum libamenta acceptaverit, ac sempiternæ acceptet idem trinus et unus Deus, cui gloria nunc et in diem æternitatis. Amen.

(16) Duo ejus nominis abbates Trudoniani fuere: primus monasterio præfuit triginta quinque annis, obiitque anno 1059; alter vero ab anno 1055 usque ad annum 1082, ut habetur in Chronico ejusdem monasterii edito, tom. VII Spicilegii Acheriani.

(17) Egregium studii observantiæ regularis exemplum, cui utinam hodie attenderent nonnulli, qui tantopere sæcularium conventibus inhiant, ut celebre nomen suis ecclesiis, aut sanctis faciant.

ANNO DOMINI MCLXXXVIII

HENRICUS DE CASTRO MARSIIACO

CLARÆVALLENSIS ABBAS

POSTMODUM

S. R. E. CARDINALIS ET ALBANENSIS EPISCOPUS

NOTITIA HISTORICA

(UGHELLI, *Italia Sacra*, I, 234, in Episcopis Alban.)

Henricus de Castro Marsiaco, Gallus, monachus Cisterciensis et Claravallensis abbas, ab Alexandro III invitatus consecratus est episcopus card. Albanensis, die 2, ex quo concilium Lateranense cœperat celebrari, an. 1179, idibus Martii. Hic nobilissimis parentibus procreatus est, ac puer adhuc ad Claravallense monasterium convolvavit sub B. Roberto abbate, qui D. Bernardo fuerat successus, sub cujus disciplina cum mirabiliter fuisset progressus, Altacumbam, celebre in Sabaudia cœnobium suscepit regendum; inde post B. Gerardi martyrium, ad Claravallensem curam translatus est, ubi cum omni perfectione excultos viros exercuisset, æque apud aulam, atque Alexandrum III pontificem maxime inclaruit, dignusque habitus est qui inter concilii Patres numeraretur, purpuraque senatoria decoratus Albanensi dignitate fulgeret. Quæ utique illum adeo desidem non effecit, ut ultra mare nobilissimas provincias ad sacrum

bellum apostolicus legatus excitaverit, gentibusque, quas dira lues hærescos infecerat, salutarem adhibuerit medicinam. Idem cumulatissime præstitit in Galliis, cum ibi eodem legationis munere fungeretur. Siquidem, cum, quæ ad divinum cultum spectant, omnia perlustrasset, reperissetque Lugdunensem ac Narbonensem archiepiscopos circa gregem insigniter desiderare, utrumque, nullis flexus precibus exiit dignitate. Mox conversis in hæreticos armis, Vallem prævalidum castrum, illorum arcem, oppugnat, ac demum divino magis quam humano expugnat consilio. Veronæ Lucio pontifici decedenti adfuit, mox et Ferrariæ Urbano III cum morte luctanti postremum pietatis officium impendit. Cumque Henrico purpuratorum senatus apostolicam sedem ultro volensque deferret, non assentiit offerentibus, in Gregorium VIII honorem refundens, quem ideo virum incomparabilem summum pontificem eligendum curavit; a quo cum deinde ad omnes principes Christianos legatus cum maxima auctoritate declaratus fuisset, ita munus illud ex more suo cumulate implevit, ut Fridericum ipsum toties perfidiose relapsum cum Clemente III reconciliaverit, cumque sexaginta novem præclarissimis principibus bellatoribus, suis ipse, manibus militari cruce consignaverit.

Cum vir doctissimus esset, adhuc abbas declamationem contra hæreticos Albigenses subpullulantes in Galliis scripsit, quam in suis Annal. refert Baronius tom. XII. Demum vir optimus atque excellens ita omnibus probatur, ut auctor Vitæ S. Petri Tarantasiensis inter Ecclesiæ Christi columnas illum principem columnam appellet. Et merito quidem, cum usque ad extremum spiritum pro Ecclesia laboraverit. Denique ut præclarissime gestis coronidem satis decentem apponeret, sub Clemente III in Belgio postrema fungens legatione, Flandrensi comiti Atrebatensi quæ Ecclesiæ, qui inexplicabili propemodum similitate pugnabant, sua prudentia consiliisque peperit pacem; ac ineluctabili morbo ipse corruptus, cum horæ fatali se propiorem fieri sentiret, ante altare S. Andrewæ cathedralis ecclesiæ se deportari jussit, ibique sacramentis munitus inter sacerdotum manus animam exhalavit, die 4 mensis Julii 1188; ejusque corpus ex testamento in Claramvallem relatum est, tamulatumque a Lingoniensi episcopo inter D. Bernardum ac S. Malachiam cum hoc epitaphio.

*Suljacet huic lapidi quondam notissimus orbi
Abbas Henricus Romano cardine dignus;
Lubrica qui vani contemnens gaudia rursi,
Terræ membra dedit, cælis animamque remisit.*

Clarissimi viri Vitam gesta que multi scripsere, in quibus Cæsarius ejus contemporaneus in libro *Stratorum*; Magnani Exordium Cisterciensis ordinis. l. II, c. 3 et 21; Vincentius Bellovac. lib. xxx, cap. 31. In Kalend. Cisterciensis in album beatorum refertur die 14 m. Julii. Ejus præter Baronium meminit Cramptius lib. VII, cap. 5, *Saxonæ*; Sirmundus in notis ad Petrum Cellensem, Chrysostomus Henriquez in *Fasciculo SS. ordin. Cisterc.* et in *Menol.* ad hanc diem; Montalvus, multique alii. Scripsit Henricus adversus Albigenses hæreticos. Exstat ep. t. XII Ann. Baronii.

NOTITIA ALTERA

(D. Bertr. TISSIER, *Biblioth. Patr. Cisterc.*, Bonafonte 1660, fol., t. III initio.)

Gregorius hic præsul, Castro Marciaco prope Cluniacum parentibus nobilibus ortus, in Claravalle adhuc puer religionis vestem assumpsit: ac nondum elapso quadriennio Altæcumbæ primum, et post aliquot annos Claræcallis abbas est electus. Corpus S. Bernardi ab Alexandro III paulo ante in cœlitum numerum relati, in marmoreo sepulcro, ubi etiam nunc quiescit, recondi curavit. Virtutum autem ejus fama longe lateque se diffundente, omnibus charissimus fuit, tam regibus et principibus, quam religiosis et prælatis. In Tolosanum episcopum et paulo post in Cisterciensem cœnobiarcliam electus, utramque dignitatem recusavit. A Clemente III ad Lateranense concilium nominatim accitus, cardinalis invitus creatur, atque episcopus Albanensis consecratur; et mox legatus cum plenaria sanctæ sedis potestate ad provincias transmontanas mittitur; archiepiscopos Lugdunensem et Narbonensem deponit, abbates nigros, et multos Ecclesiarum prælatos, quantum potuit, reformavit. Munitissimum hæreticorum Castrum, cui nomen Vallis erat, non sine miraculo cepit: et erroris duces tenuit, convicit, et hæresim publice abjurare coegit. Dehinc dilectam suam Claramvallem visitavit et muneribus donavit. Romam reversus, non multo post Urbano III ex vivis sublato multorum cardinalium votis cum summus pontifex designaretur, adduci non potuit ut electioni suæ consentiret, sed crucis prædicandæ officium assumens urbe excessit, et imperatorem cum sexaginta novem principibus et aliis plurimis, reges quoque Galliæ et Angliæ cruce signavit, id est, ad bellum sacrum, et ad succurrendum Terræ Sanctæ, tessera crucis collata obligavit. Cum venisset autem Leodium, ejus prædicatione permoti et compuncti clerici plures sexaginta sex timore Simonis sua ei beneficia resignarunt: quæ deinde ut omnis Simonis labe abesset, plenaria potestate velut recens collata, eidem restituit. Demum in partes Flandriæ profectus, pacem inter comitem illius provincie et Atrebatensem Ecclesiam reformavit. Morbo ibi correptus, susceptis Ecclesiæ sacramentis ante altare S. Andrewæ Atrebatensis, quo deportari optaverat, pie in Domino obdormivit. Inde corpus ejus, ut mandaverat, Claramvallem delatum est, et inter SS. Malachie et Bernardi altaria et sepulcra reconditum. Hæc ex tabella ejus sepulcro appensa, quæ certum annum mortis ejus non designat, sed circa annum 1186 eum obiisse refert. Verum cum ei scripserit amicus ejus Gaudardus epistolam insignem, quæ exstat apud Baron. ad ann. 1188, aliquot annis videtur superavisse.